

— У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 24. МАРТА 1884. —

ГОДИНА IX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 37.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свака о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се издаје администрацији „Позоришта“, у матичном стану, у Новоме Саду.

РУСКО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

До душе, смешно, веома смешно!... Ну-дите ми двобој? Чему? Та међу нама је и она-ко двобој, вечити двобој, непрестана борба. Ја палим, ви гасите. Своје ћу терати све до краја. А престанем ли кад учити, престанем ли веровати да се свет може поправити, или ако огрешим душу своју нерадњом као каква баба, или ако махнем руком на све, купите ми малу пушку и рећи ћу вам: хвала!"

Узгредне су особе напртане веома лепо: мата Његинина, помоћник редитељев, који је цело своје имање потрошио у позоришту и сад залаже свој сахат, да би само могао купити кипу цвећа првој љубавници, коју обожава, увек пијани трагик, весели, али лукави трговчић: све то одаје мајстора.

У репертоару је био још други комад Островскога: „Дикарка“ (Дивљака). У њему је мало трагичнога, али тим више хумора. Писац нам износи борбу између старог и младог племићког нараштаја, борбу међу пређашњим „идеалистама“ и садањим „материјалистама“. Али те идеалисте и реалисте особита су кова, а пчена је те борбе љубав младе дивљаке. Идеалиста Ашметјев навикао се да не ради ништа, већ да троши новце у Паризу. Кад су се страсти у њему стишале, и кад је новце потрошено у блату париском, долази на своје добро к жени, коју је оставио на по године после свадбе и коју је тек кад и кад обилазио. Случајно се ту састаје с дивљакушом Варењком, којој је њезин отац Зубарјев, властелин старога кова, дао потпуну слободу, држећи се у васпитању правила, да је за девојке доста, ако умеју кувати чорбу и кашу, и ако поштују своје родитеље. Варја се страсно заљуби у Ашметјева

и прети да ће скочити у воду или да ће отићи у бели свет. Што рекла, то и учинила. Још истога дана умакне с окорелим „материјалистом“ Малковим, с којим се већ пре тога добро познавала. Малков купује од Ашметјева последњу шуму, остатак од његовог добра, па узима Варју. Заљубљеном „идеалисти“, кад га и жена остави, не остаје друго већ да се врати од куд је и дошао и да се лати рада. Увића, да је сувишан: „Овде сам као трут међу пчелама. До душе те пчеле купе за сад мало меда, али већ се мичу, раде и почињу гонити трутове из кошице“. Узгредне особе: чиновник Керчински, надути господичић из Петрограда, па заручник варењкин властелин Бојев, добричина и лењштина, а и сам отац варењкин својом комичношћу побуђују много смеха.

У исто доба с том комедијом (1881) издао је Островски заједно са Н. Соловјевим три друга комада: „Шчастљиви дељ“, (Сретан дан) „Женидба Бјелугина“, „На дороге к дјелу“.

У тим глумама, чини се, као да су главне мисли биле Соловјеве, манира пак и карактеристика особа Островскога.

У „Сретном дану“ поштар Сандирев презадубљен је у политику и у мапе приликом турског рата, па се слабо брине, што му прети страшна ревизија из губерниске вароши, где су дознали, да поштар купи порез од коњских репова, да намеће данак мужицима, бије постиљона Михаленка и т. д. Иде генерал, али поштар не уређује својих списа, у велико узнемирен, што не може на мапи да нађе Мали Зворник. Његова жена мучи се с целим тутетом мале, разуздане деце, која пустоше суседне вртове. Велику јој бригу задају и не удате кћери: Ли-

почка, која ништа друго не уме него зевати од дуга времена и пећи изврсне пироге (нека врста колача), па свемоћна у кући Настјенка, која је готова да се уда ма за кога, само да не остане уседелица. На послетку ето генерала: страшан неред у свему — сугуран отпуст из службе. Настјенка заврти мозак најпре чиновнику Иванову, за тим генералу, а свршетак је, да се ревизија сврши добро: Иванов узима Настјенку, Извин лечник Липочку, коју је био занемарио, пишући дисертације, а поштар нађе на мапи Мали Зворник. „Сретан дан“ сврши се на опште задовољство.

Велик је успех имала у своје време „Женитба Бјелугина“. Млади трговац Андрија Бјелугин, милионар, добра, поштена душа, страсно се заљуби у Јелену Кармицу, кћер оспромашене аристократкиње, па јој понуди своју руку. Њој и матери чини се такав заручник смешна немогућност. Али Агашић, пријатељ андријин и јеленин, светује лепој девојци, да „испита своју савест“, па да купи себи своју срећу и његову љубав за ту жртву, т. ј. да узме Ан-

дију с његовим милионима. Та, вели, живот је и онако комедија, а такав је муж цело благо. Радост бјелугинова нема краја. После свадбе пресели се у Москву и допушта жени, да ради што хоће. За мало почне му душу мучити сумња, што Агашић тако често долази у кућу, па кад Агашић не ће никако да изостане, науми, да се врати своме оцу у творницу, тим пре, што види, да и жена не мари за њега. Али у последњем часу Агашић напушта бјелугинову жену, бојећи се Бјелугина, ког познаје као човека од чврстога карактера, а домишљајући се, да остављена жена не ће имати доста новаца. Бјелугин прима радосно своју жену, осведочен, да ће стећи њезину љубав, као што је задобио њезино поштовање, јер Агашићу није пошло за руком да јој уништи вољу, и ако јој је отровао разум, као што сама вели. Трговачки типови белугинових родитеља, а и сам Андрија, нацртани су веома добро. Ти трговци као и њихов пријатељ творничар Сароматјев не спадају у „тамно царство“ Островскога.

(Наставиће се.)

И И С Т И Ч И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„Сеоска лола“. Позоришна игра с певањем у 3 чина. Написао Е. Тот. Превео и за српску позорницу удео С. Дескашев. Музика од Д. Јенка.)

У дунком пуној кући даван је био у недељу 18. марта о. г. по други пут „Сеоска лола“. Приказу томе у недељу необичну је привлачну снагу дала околност, што је таја *Марија Цветићка* са краљевског позоришта београдског у улози Јелке Чизмићеве први пут а за овај мах на позорницу као позорницу и последњи пут изашла пред овдашњу публику. Околност је та напунала и оне клупе, које у нормалним околностима недељом редовно вијају. *Марија* се *Цветићка* приказала као дистингвирана певачица са не до душе великим, али зато симпатичним и врло вешто употребљеним средствима, са гласом, ванредно згодним за модулацију. И карактеристични купле Јенков са рефреном: „Певај, Јело, весело“ и дует у трећем чину са „сеоском лолом“ умела је да задахне топлином и природном свежином. У другом је чину као уметању ђаво-

ласто-умиљато отпевала народну песму: „Пиј ми се винце“ и добила с њоме лепога признања, које су јој неки код нас овде већ досадно познати пискачи и непозвани умиривачи силом хтели да окрње. У толико су виште честитој певачици захвале дужни оне, по мијењу умиривача претеране ентузијасте, што је не осврћући се на ту тобоже меродавну опозицију поновила свој уметак. — Глумица *Цветићка* није никада заостала иза певачице *Цветићке*. Мимични дар њен имали смо пре једно пет година прилике упознати с врло добре стране приликом приказа „*Јелве*, руске спротице“ у београдском тада још краљевском позоришту, где је *Цветићка* била иносцица насловне улоге. А и сад смо се уверили, да имамо посла са темељном, разборитом глумицом. Јелић је карактер скроз проучила и нарочито верно изражавала ону отворену, простосрдочну црту у нарави *Јелићој*; њена је *Јела* грешница, којој и нехотице прашташ, јер јој по свему видиш, да се забатргала по нуждам, по лакоумној природи својој. Оно ördög adta, што је есенција на особине *Блахине Finom Rózsi*,

није се дало веќ од искони пренети на Чизмићеву Јелу, не одговара дакле за то Пветињка.

Марковић је „Сеоског лолу“ певао одиста како ъвања. Севдалски свој потпурит у другом чину — овај пут и уз *сувине верну* пратњу циганску — обогатпо је када са неколико дometака. Но али и од *доброга* не треба *црнога*, хоће да буде отужно. Чисто сумњамо, да *Марковић* и знаде за бесцен-вредност блага тога, што му је у грлу, иначе би био зацело већи „Кир Јања“ с њиме. Песме су му све биле пропраћене живим, једнодушним одобравањем, а и игри му се мести-мице није одреќло признање, а то треба да буде младоме глумцу подстrek на даљи рад. — На *Добриновићу* се видило, да му Крадић ипје првина, но за нас је Добриновић као Крадић био нов, јер је код првог приказа „Сеоског лоле“ ове године био замењен — јаком птици замењом, али тек ипак *њега* није било — па су имали да пате живци нам под упливом нове дозе чисто *Добриновићевског* хумора. — И овога је приказа *Љ. Динићка* позела Босиљку топло, *Љ. Петровићева* Ленку враголасто, а *Барбарић* Ми-лану живо.

F.

ПОЗОРИШТЕ.

(Стеван Деекашев) сада члан хрватске опере, а пре тога члан београдског народног позоришта, ступио је 15. (27.) марта о. г. на позорницу мађарског „пучког позоришта“ у Будим-Пешти у „Корнелијским звонама“ као гост. Готово сви листови мађарске престонице слажу се у томе, да у Деекашева није, до душе, јак тенорски глас, али да је умиљат, да га уме вешто употребити и да му је начин певања леп. Хвале му и добар изговор мађарски, нарочито у речитативима. Прилично се лако креће, па и с неком елеганцијом. Већ по том његовом првом изласку на мађарску позорницу готово све новине препоручују управи, да га ангажује.

„(Позориште на Цетињу.) Добровољно позоришно друштво на Цетињу наставило је свој рад присказавши „Пола вина, пола воде“, шаљиву игру у 1 чину од К. Трифковића, и „Шарана“, шаљиву игру у 1 чину, од Ј. Јовановића. О тој представи пише „Црногорка“ ово: „Успех наших почетника — дилетаната — превазишао је свако очекивање. Ова престава надмашила је знатно прве. Измена к бољему и допуна приметила се код свију лица, који су играли у прећашњим улогама, а на име у држању, кретању, дикцији, мимици, једном речи у свему. Причају о Демостену, — и ако ово сравњивање није баш згодно — да је од природе био муџав, имао кратко дисање, спољни изглед смешан, па је ипак челичном вољом победио све

тешкоће и постао најславнији говорник. Играчи добром вољом постигли су много. У осталом, нашој младежи, особито у овим крајевима, нити су нужна усилјавања налик на она, која је чинио поменути оратор, нити пак слава глумачка. Прво, што је од природе појмљива, а друго, што у српском народу нема довољно тражње и награде вештини у оште, и глумачкој најмање. Читаоци се сећају колико је глумаца у нас Срба умрло без коре хљеба и сахрањено на добровољне прилоге. Но доставити обитаоцима наше малене престонице, спромашне у разноврсним упечатцима великосветске вароши, здраву поуку и корисну забаву — то могу написи својевољно рекрутirани, месни глумци, чemu је најбољи доказ то, што су и ове преставе биле заузета готово сва места нашег провизорног театра. Поред Његове Светлости наслједника п гђе Стане, мајке Њ. Височанства, могли су се видети у „ложама“ страни заступници: руски, турски, аустријски и наши виши чиновници. Многи од њих, који знају без сумње, шта су позоришта и театралне снаге, по јершетку претставе изражавали су једни потпуно задовољство, а други не мало чућење.

У првом комаду једовицу играла је гђа Ј. С. Мартиновића добро, а неки веле најбоље. Гђа Шеровића, као лукава собарица, поред тога што је добро научила своју улогу, требала је имати живљег и природнијег говора. Лазу Поповића г. Ковачевић, а његовог слугу Јована г. С. Мартиновић одиграли су лепо.

То се може рећи и о главним улогама у другом комаду „Шарану“, гђи Павловићки са здоро погођеним оделом, подбочивањем и изгово-ром живе, лукаве и симпатичне сељанке бана-ћанске, Пантине жене; о г. Н. Татару, свршеном препарандисти, коме не треба други „ајзлибан“ до својих нога, да пређе толико пут, да наивно, природно и слободно искаче љубав својој Савци, гђци Вукотићевој, а такође и о г. Ковачевићу. Овај у улози чика Панте, где он као сељак филозофира о првенству человека, који изумева „димшиће“, пише књиге и календаре и т. д. пред же-ном (жалосна јој мајка!) — био је изврстан, и ако његов танки младићки глас не звони баш натурално из уста старог банатског сељака. При-крају игре, где чича Панта налази у земљи шара-на (крапа), ког је његова жена Ана ту закопала и свикала своје село, направивши мушку лудим и тиме постигла своје, у чему и лежи нај-јача комика, та сцена није се могла најбоље из-вести, највише због тескоће бине.

„Зетски Дом“, коме је већ темељ закопан на погледу шпитаља, преставља у овом одношају много угодности.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

37. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 24. МАРТА 1884.

МАРИЈА СТЈУАРТОВА.

ЖАЛОСНА ИГРА у 5 ЧИНОВА, од Ф. ШИЛЕРА, с НЕМАЧКОГ.

ОСОБЕ:

Краљица Јелисавета	Д. Ружићка.
Марија Стјуартова	М. ГРГУРОВА.
Гроф Лестер	Ружић.
Гроф Шрусбери	Лукић.
Барон Борли	Милосављевић.
Витез Палет	И. Станојевић.
Мортимер	ЦВЕТИЋ.
Ана Кенедијева	Ј. Добриновићка.
Белијевр	Барбарић.
Окељ	Динић.
Мелвил	Марковић.
Маргајита	Т. Лукићка.
Бургојн	Љ. Станојевић.
Паж	Рамић.

Краљицина стража, пажеви, ловци.

Г. МИЛКА ГРГУРОВА, члан краљевског српског народног позоришта у Београду, други и последњи пут као гост и г. МИЛОШ ЦВЕТИЋ, редитељ краљевског српског народног позоришта у Београду четврти и претпоследњи пут као гост.

У недељу 25. по други пут: „БИБЛИОТЕКАР“. Шаљива игра у 4 чина, написао Густав Мозер, превео Б. Галац. — Пре поласка позоришне дружине на пут претпоследња представа.

Ко од наших поштованих претплатника жели своја места задржати за ову представу, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдаље до 12 са хата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.